

Gubcsi Lajos

Járdaszegély, árva szegény

Gmm

Gubcsi Lajos: Járdaszegély, árva szegény

Kiadja a G Marketing & Média Kft. Budapest, 2016

Copy right Dr. Gubcsi Lajos

*A könyvben található illusztrációk nem az emberre utalnak, hanem
a kutyarossz sorsra.*

A hátsó borítón Gubcsi Attila Társak című olajfestménye

Szótlanul nem lehet...

Amikor másfél évtizede elhatároztam és közzétettem, hogy ezzel a címmel könyvet írok 2016-ban, zsigeremben éreztem a magyar társadalom megnyomorodását. Nem, nem éltem meg, hiszen az élet a tenyerén hordott mindig. De átéltem, mert láttam. És mert úgy nőttem fel, hogy érzékeljem mások baját. S felnőttként hozzátehettem, hogy segítek is, ha tudok. Az új évezred legelején rettenetesen nyomasztott, hogy az előzőből áthoztuk a lepusztultságot, s az 1989-90-ben végbement, rendszerváltásnak hazudott újabb áruháza együtt járt további két bajjal: a vezető rétegek alkalmatlanságával egy egész társadalom kiegyensúlyozott irányítására, valamint az egész magyar közeget eluraló érzéketlenségre, ami persze szintén a vezetésért küzdők rágcsgáló harcából eredt: miért és hogyan lehetne együttérző az átlagos helyzetében napi gondokkal küzdő ember, ha új, ki tudja honnan jött bitang urai cserben hagyták az egész magyarságot, bár előtte álomszerű jövőt hazudtak neki a voksokért?

Másfél évtizede, a harmadik évezred kezdetén, magát újnak rőfögő társadalomban, az ország szívében, a csodálatosnak hirdetett Budapesten naponta halt meg az utcákon egy ember. Éhen, vagy fagyottan. Hontalanul, mert hajléka sem volt – hazája semmiképpen. Az orrom előtt csomagoltak nejlonba majd tettek autóba mások mellé egy öreget, akinek szervezete nem bírta tovább, hogy sok éve ugyanazon ablakmélyedésben éli életét. Naponta láttam őt, úgy éreztem, egy ismerősömet dobják embertelen tömegsírba. Ilyen volt az ő harca, elbukott hazátlanul.

Akkor határoztam el ennek a könyvnek a címét s tartalmát. Pontos ismérvek nélkül, inkább csak egy spontán megnyilvánulásként, ahogyan az ösztönöm lediktálja. Másfél évtizede bennem él tehát. A helyzet romlott azóta. Nem abszolút értelemben, hiszen rendezettebbnek látom a hajléktalanok sorsát. Hanem relatíve: mert iszonyú az, ha valami kilátástalan néhány éve, és utána 15 évvel is ugyanaz a helyzet. A perspektíva nem merevedhet fagyba, mert közben

elfordul a Föld, megállíthatatlanul, és ha mi mégis ugyanazt látjuk, akkor vagy az eszünk ment el, vagy megvakultunk. A magyar társadalmi vezetéssel mindkettő megtörtént már akkor, és azóta nem heverte ki. Az első Orbán-kormány átgondolatlan módon a gazdagodó középosztályra figyelt és hivatkozott, a második és a harmadik mozzatója pedig a hatalmi hatékonyság. A leszakadó rétegeknek alamizsnát nyújt – erény: erre legalább biztosan számíthatnak -, új élet lehetőségét nem. Nem meri ugyan kimondani, de ma nem is a gazdag középosztály érdekli, hanem az új felső arisztokrácia megteremtése, a klientúra felemelése új bárókká. Életveszélyes mértékben szakítja ketté a társadalmat. A menet közben tévedésből kormányt bitorló szocialista-liberális pártokról szólni sem érdemes: tevékenységük társadalmi büntett volt, és milliók, alapvetően a Kárpát-medence magyarsága bűnhődött. Fölötte pedig egy igazolhatatlanul senkiházi, kormányzásra, tehát vezetésre is képtelen büntető ezred röhögött újabb és újabb hatalomszerzésén a második világháborút követően.

Ma talán kevesebben halnak meg a fagyban az utcán, az élelem- és vitaminhiányban vagy méreggel átítatott alkoholszármazékoktól legyöngülve. Számuk talán csökkent, viszont valami nagyon megváltozott: észre sem vesszük őket. Ha két évtizede még összeszorult a szívünk egy ilyen hír hallatán, ma ez semmilyen feltűnést nem kelt. Elment, itt se volt. Tehát senki volt itt. Milliárdos európai és hazai pénztőgyeket a szájukba tömve fuldokolnak a máséban az újak, a förtelmesek, a kapzsi senkik több mind két és fél évtizede. Elődeiket azért nem említem meghatározóként, mert azok elvileg megbuktak, eltűntek, nincsenek... elvileg: a valóságban részei ennek a szívtelen rettenetnek. Különben sem szabadna életünk végéig rájuk hivatkozni, hiszen azok a hatalmárok, akik felváltották őket, évtizedek óta megmutathatták volna, hogyan lehet szebbet és jobbat teremteni.

A pénztőgyeken lógók és politikai támogatásuk azonban brutálisan önző és részvétlen, olyan kapzsi, ebben oly' végtelen erejű, hogy az egyébként is tatongó szakadék eltűnt, mert két világ jött létre: ők ott fent, és mindenki más lent.

Most, amikor engedem felvillanni a megbúvó képeket, a járdák szélére szorult életeket, árva szegények jelennek meg: nincs hazájuk, talán szüleik sem igazán azonosíthatók, az életük meg végképpen ismeretlen, hiszen butító bódulatban éltek meg, remény és vigasz nélkül – most azt érzem: egy szándékosan igazságtannak szervezett társadalomban jut nekik ez az osztályrész.

Mire vezetem ezt vissza? Egy egyszerű tételre. Ahogyan az energia és az anyag sem vész el, csak átalakul, úgy a pénz sem vész el, csak átalakul – zsebekből zsebekbe. Százezeréből százéba. Egymillióéból ezerbe. Tízmillióéból tízezerbe. Pontosan tűnik ez a szám, ha átvizsgálom magamban a mai magyar társadalom rétegeit. „Nevével” adekvát módon körülbelül ennyi embert számol a felső tízezer csoportja. Máris megjegyzem: utálkozva gondolok rájuk amiatt a pöffeszkedő, új-ficsúr vagy régi-grófi mentalitásuk miatt, ahogyan ráterpeszkednek egy, a XX. században sokszorosan megtiport, szebb sorsra érdemes népre.

És ott a milliók. Ha egy ember zsebéből kiemelsz, átcsoportosítasz, kiszakítasz, kispórolsz ezer forintot, ez meg sem kottyán, észrevehetetlen. De ha neked, a felső tízezer egyik tagjának ezer ilyen zseb jut, akkor már milliomos is lettél. S működtesd a szivattyút bátran és megállás nélkül, hisz’ a tied a felhatalmazás minden általános és alattomos döntésre – a milliókból milliárdok lesznek. Biztosan nem te termelted meg, hiszen alapvetően semmilyen kreatív tevékenységre nem vagy alkalmas a lopást, a trükköt, a visszaélést, a hatalmad alá rendelt szabályozásban gyakorolt hozzáértésedet leszámítva.

Ez persze demagógia. Hiszen sok kivétel lehetséges. Tisztességes alkotók, feltalálók, sikeres művészeink a világban, a saját szakmai hozzáértésükből nemzedékekre kiterjedő dinasztiák alapítói és hű utódaik. Esetükben mindegy, hogy mekkora a társadalmi érzékenységük, mert legalább egyben kiemelkedőt teremtettek. De mindenki más, a nyereszkesedők, ügyeskedők, helyezkedők a legnagyobb tolvajok. És hozzánk tartoznak ők is, mint gondozatlan kutyához a bolhája. Nem tudjuk lerázni őket évtizedek óta, s ők hagyják hizlalni magukat,

néha bolha helyett elefántnak kikiáltva térfogatukat, terüket, térnyerésüket.

Lebensraum – ezek itt ők, az ő elvük.

Soha nem látnának ki a gyorsan elhajtó autójuk ablakából. A járdaszegélyre pedig nem kell lépniük, az úgyis elhanyagolt, piszkos, ormótlan. Ott élnek az oda való emberek.

Eredeti elképzelésem kibővült. Ma már nem csak a hajléktalanokat szánom, nem csak az ő sorsuk szomorít el. Néhány tízezren vannak, az ő életük akár jobbá is tehető a minimális léthatárok alatt. Igaz, jönne egyre az utánpótlás, talán sokasodna is...

Mára azok a milliók is eszembe jutnak, akiknek az érzékeik nem terjednek ki erre a fogalomra: *holnap*. Nem tanulták meg, hogy akkor is élhetnek, nevelhetnek. Ha felnőttekről van szó, egész gondolatviláguk egyetlen összefüggésre terjed ki: mi lesz a gyerekkel? És ez már felelős gondolat, mert ez akarva-akaratlanul mégis a holnap kérdése. De mert a másnap megoldhatatlan, ösztön marad csupán, görcsös ragaszkodás az állatokéval azonos reakciónkhoz: a fajtánk fenntartásához. Emlékeimből fel-felvillannak a nyomasztó képek.

A téma annyira lehangol, elkedvetlenít, hogy nem lett volna erőm hozzáfogni, ha éppen ma, december 22-én, Karácsony előtt két nappal valaki elém nem kever a neten egy régi, 2011-ben született írást. Akkor a most elhunyt kiváló publicista, Megyesi Gusztáv más összefüggések kapcsán szóba hozta rólam: olyan ember vagyok, aki már a 2000-es évek elején tudta és leírta, hogy pl. 2016-ban írni fog egy könyvet *Járdaszegély, árva szegény* címmel. Guszti úgy halt meg, hogy fogalma sem lehetett: én bizony nem akarom már tartani az erről szóló ígéretemet. De valaki véletlenül ismét elém toltta Guszti akkori dicsérő mondatait. Nem tehettem meg, hogy nem tartom egy olyan embernek előtt érvényes szavamat, aki már nem tud kérdőre vonni. Sunyiság lenne. Mert ő úgy emlékezett, hogy az én szavam komoly. És már nem tudja meghallgatni, mérlegelni a kifogásaimat. Elismerő szavai miatt tartozom neki is e könyvvel.
2016. dec. 22.

Alig látszik...

Ül a srác a padon. Mellette becsomagolva az egész élete, amelyet látszólag kb. 22-25 éve folytat kérdés nélkül. Szorosan a pad aljához szorítja a lábával, érezhető, hogy néha már meg kellett védenie. Belefér egy kopott kis bőrröndbe és két fonott, nejlon szatyorba. Ami ezekbe nem fért bele, az belefért a szemébe, minden más. A buszmegállóból nézem, nem vesz észre, egy buszt már elengedtem. Próbálok elképzelni, hogy én vagyok ő. Mert ez is lehetséges, minden, ami az emberekkel történik, megtörténhet velünk is. Ezért aztán végül is tényleg egyenlőek vagyunk. Egyrészt a születésünk egyetlen, s talán még néhány másodpercében, másrészt a halálban, harmadrészt abban – s ezt az öntelt hólyagoknak is mondom -, vigyázat, minden megtörténhet velünk. Mert mi van, ha az én apám és anyám nem tudják megoldani a közös drámáikat válasszal?- s ha én nem kerülök fel egy elit egyetemre? - s ha elbukok a családom megalapításával, s valaki feleség és anya címen az utcára tesz? - s én vedelni kezdek, lopott kölnivízig süllyedve?... Van bármi garancia arra, hogy velem ez nem fordulhatott volna elő? Nincs, erre jutok a buszra várva. A srác mellé lép a társa. Legalább 10 évvel idősebb nő, hússzal látszik többnek, mert a koldusnők korán halnak... Átölelik egymást, a srác elővesz néhány kiflit a szatyorból, és nagyot esznek. El sem tudom képzelni, hogy ez a ma már elhanyagolt külsejű, de láthatóan jó képű, atletikus megjelenésű fiú hogyan tudott – bizonyára testi és érzelmi – viszonyt teremteni ezzel a borzalmas ruházatú, korosodó szerencsétlen nőutánzattal.

A nő lefekszik a padra, lába a földre lóg. Arcát, fejét a srác ölébe hajtja. Élvezi, hogy simogatják ragacsos haját. Nem hiszek a szememnek, pedig ez utóbbi – kellő gyakorlat birtokában – nagy tudor, mindent lát, alá, bele, fölé is, s azt észleli, hogy a nőben belül, a kabáton túl lassú, erotikus folyamat játszódik le, a teste megenyhül, a hozott görcsből kilazul, elnyúlik egy kicsit, ráolvad a padra. A srác a szemével követi ezt, érzi magán, alányúl a nő arcának, felemeli:

-Menjünk? - kérdezi halkán, hogy az én szemem semmiképpen se hallja meg.

-Itt nem lehetne?

-Nappal? Csak éjszaka.

-Hova menjünk?

-Szerintem ugyanoda.

-Kopaszi-gát?

-Ott a házunk, ha nem fújta vagy szaggatta szét a szél a nejlonokat, zsákokat, jó kis hely az. A bokrok alatt senki se vette még észre.

Feltápáskodnak. A srác gondosan felsöpri a morzsákat a padról, és alig észrevehető mozdulatokkal, egyenként a galamboknak szórja. A nő – előbb még utánzat, most, hogy beleköltözött a vágy, egészen életszerű – átkarolja közben, kezét a srác ölébe csúsztatja. Ez a perc, hogy nem akarom tovább tanulmányozni őket, zavarna, amit látok. S nem tudom, mi történt még, megjött a busz. Amire nekem drága bérlet kell, ők viszont bármikor ingyen felszállnak. Mert nincs az büntetés, amely meghaladná az életüket.

Amit minden egyes percben büntetlenül élnek meg. Őket a jövő sem büntetheti. Nincs. És ez így könnyű, irigylésre méltó. Ha ez itt most valaha véget ér egycsapásra, akkor semmitől sem fosztotta meg őket, mert semmijük mindig volt, van és lesz.

A mosoly nem kellene

Szegény néni, borzalmas volt. Ha jött, szétlibbent a bevásárlók sora, ki-ki az égre, a földre, a banánhegyre bámészkodott, csak ne kelljen ránéznie. Ő meg csoszogott az asztalok felé, éhes volt, naponta egyszer be kellett merészkednie az emberek közé, a piacra. Az elárusítók már évek óta ráuntak, nem láthatták el folyton egy-egy zsömlével, almával, van más is, akinek...

Hosszú percekbe telt, míg odaért a gyors-étkezde asztalaihoz. Láthatóan azért jött, hogy felszedje az eldobott szalvétákat, a kukába dobja a leégett csikket, szatyrába szedje a gyümölcsvégeket. Ez azonban felszínes látszat. Mindenki tudja a törzsvendégek közül, hogy előbb-utóbb megáll valamelyik asztalnál, kicsit felkapaszkodik a szélére – valószínűtlenül kicsi, alacsony néni -, és néz fölfelé csendben. Átlagos ember ezt nem bírja ki. Átmegy egy másik asztalhoz. A néni vagy keres új asztalt, vagy megvárja az új vendéget ide. Mindig jön gyanútlan, jó falatra vágyó vendég.

A néni azért volt borzalmas, mert a ruházata magán viselte az egész XX. századot, annak valamikori divatját. Nem sorrendben, hanem ahogyan egyszer valaha valahol a néni kezébe került, és persze attól függően, hogy melyik testrészén hiányzott éppen valami, kalap alatt nagykendő, orkán dzseki fölött női téli kabát a Horthy-időkből, tornacipőre húzott katonabakancs. És egy régi, divatos csont sétapálca. Ez még nem borzalom. De amikor valamiért kinyitotta a száját – erre nem sok oka volt, tehát ritkán fordult elő -, akkor a fogak és foghiányok olyan elviselhetetlen keveréke bukkant elő, hogy senki se bírta nézni. Szerencsére a néni soha nem mosolygott szélesen.

Sokszor került válságba. Mindenki átment másik asztalhoz, még az újak is. Ilyenkor nem sok választása maradt. Egyszer kellett ennie minden nap, mert ha legyengül, kihűl és meghal a takarók alatt is. Székhelye a banképület pincéiből feltörő szellőző, annak stabil rácsozata. De most mínuszok vannak tizedik napja, még fontosabb enni. A néni utolsó mentsvára a keze. Ha nem bírja tovább,

lassan átnyúl az önmagáról és személyes érdekeiről megfélemező, gyanútlan új vendég tányérjára, és leveszi róla az elérhető falatot, általában a húst, mert a kis krumpli darabokat nehéz egyetlen fogássá összesöpörni.

Ilyenkor, ha sikeres, megtörténik a nagy baj. Szélesen elmosolyodik.

Mindenre megvan

-Igen, igen, persze, kicsim – mondja a fejkendősi néni, és száz éves mozdulat-
tal kevergeti a levest. A lé igen sűrű, tele van laktató dolgokkal, krumpli, kara-
lábé, tészta döggel, a tetején bőven úszik a zsír, ezeréves finom étel. A kony-
ha kétszer két méteres, benne minden, ami fontos volt az elmúlt 85 évben ma-
gának, régen elhunyt férjének és hat gyereküknek. A riportert most látja elő-
ször, de neki is kijár a „kicsim”. Annyiszor kimondta a saját gyerekeire és ti-
zenöt unokájára, hogy nem jön más szó. Amúgy se jön, errefelé ezer szót ha
használ az ember, nincs mire, miért szaporítaná. - Jut arra is.

-Harmincezer forintból? - hitetlenkedik az újságíró. Költői kérdés, maga is
tudja, hogy futja mindenre. Az ilyen idős nénik a múlt század első évtizedeiből
úgy tudnak gazdálkodni a pénzből, mintha állandóan ki lenne nyitva a pénz-
csap. A riportert számtanilag nem érti, de már nem számol. Mert hogyan volna
elképzelhető, hogy ebből a minimális nyugdíjból küld a gyerekeinek, ajándé-
koz az unokáinak, ellátja saját magát s őket is, ha jönnek vendégségbe az or-
szág különböző részeiből. Ez érthető, ennyi pénz mindig akad. De hogy a...

-...mert hát hogyan képzelem, kicsikém? Ezzel terheljek én másokat?

-Én már kiszámoltam, Juliska néni, ez lehetetlen, hacsak nincs más jövedelme.

-Hogy mim nincs nekem?

-Hát pénze máshonnan...

-Honnan lenne, ne mondja már! Elég az, ami van, mindig is elég volt. Szépen
kell élni, ez a titok.

-És mióta gyűjti?

-A férjem halála óta, majdnem 20 éve. Azóta mindig. Mert akkor megéreztem,
hogy megyek majd én is. Az apjuk hirtelen halt meg, senki nem készült rá, és
az egész falut meg a rokonságot bejártam, hogy kölcsönből összegyűjtsem a
pénzt a temetésre. Én ilyent még egyszer nem akarok, főleg nem az enyémre.

-De ott a sok gyerek, unoka, miért kellene ezzel foglalkoznia?

-Még hogy én terheljem őket? Nincs nekik saját bajuk? Engem temessenek

saját pénzükből? Hogy' képzeli ezt, kicsikém? Mi nem olyanok vagyunk erre-felé. Mindenkinek el kell tudni temetni magát. Gondolni arra, hogy legyen pénze. Nem olyan nagy dolog az. Minden hónapban félreteszek ezer forintot, összegyűlik az szépen.

-Azt mondja, saját magát temeti...

-Nem kérhetem meg az unokáimat, hogy adjanak, se a gyerekeimet. Az egyik régen elvált, azt sem tudom, hol él. A másik kétszer is elvált, ugyanattól a feleségtől, most már hova menjen, se vissza, se máshoz. A harmadikat nem láttam 30 éve, mert a férje összeveszett az urammal, mikor még ő élt, majdnem verekedtek rögtön a házasság után, mert a vejem megütötte a lányomat, apjuk meg vasvillát akart szúrni bele. A lányomnak választania kellett, ide, vagy oda. A negyedik gyerekeket kétszer operálták rákra, itt él velem, magatehetetlen lett 60 éves korára. Ő meg a saját gyerekeit nem látta 30 éve, mert bár nem váltak el, az asszonya összeállt valakivel, ismeretlen helyre elment, az is lehet, hogy külföldre, vitte a gyerekeket, azóta életjel sincs róluk. Ez lehet a rák oka. És végül a hatodik. Mindig azt mondta, hogy én csak a másik ötöt szeretem, őt nem, soha, ne is várjak tőle semmit. Én ezt megértettem, a butaság erős dolog.

-Juliska néni. Én közben számoltam. Magának van már pár százezer forintja a temetésére. Nem sok az?

-Tudja az ördög, mennyi van. Mindig beteszem egy elrejtett dunsztos üvegbe, már a harmadik telt meg. De nem vagyok magam. Ki temetné el a rákos fiamat? Lehet, hogy együtt megyünk. Úgy olcsóbb volna, akkor még tudok hagyni valamit az unokákra is. Az a lényeg, kicsikém, hogy mindig legyen szép az élet. Akkor nincs baj a halállal. Ha az ember úgy él, hogy alig látszik, meglesz mindene.

Kutyának való

-Uram, a kutyának sem való, mondja a közmondás. De ez téves, jobb időkben születhetett – meséli a nyilvánvalóan egyszer értelmiségi munkát végző férfi, kora a gyűrött arcáról nem, még élénk szeméből azonban mégis megállapítható. 50 körül lehet. - Nagy a különbség a mi javunkra. - Látja az értetlen arcomat. - Hogy mire gondolok? A kutya előbb-utóbb feladja. Nincs tudata. Él és küzd, ameddig az ösztöne engedi. Kitartása, tűrőképessége szinte végtelen. Azonban nem tud úgy dönteni, hogy ő nem hátrál meg. Ami történik vele, ahhoz nem sok köze van. Lelövik, ha kóbor, a sintér fogja be, vagy lelkiismeretes szomszédok viszik menhelyre, elpusztul a róka által ejtett sebbe. Bármilyen. Mi azonban kitartunk, mert mi emberek vagyunk. Mi tudjuk, hogy nincs megsemmisülés, csak gyenge ember. Utóbbi bármikor dönthet úgy, hogy erős lesz, mint volt, vagy mint ami sose volt eddig. Hogy addig megy, míg sorsa nem rendeződik. Mert tudja, hogy a véletlen – az ő sorsa – csak addig szükségszerű, amíg úgy hagyja.

-Maga filozófus?

-Hogy mi voltam? Á, dehogy. Orvosnak tanultam Szegeden. De nem volt elég pénzem. Ezért úgy döntöttem, hogy kimegyek dolgozni Nyugat-Németországba, akkor, a 80-as évek végén még így hívták. Keresek pénzt, hazajövök és folytatom. Adtam rá fél évet magamnak, maximum egyet. Sebész akartam lenni, nincs szebb pálya, ezt ma is állítom. Ott ragadtam, mert soha nem kerestem annyit, amennyi kellett volna. Elkezdtem pénzt szerezni úgy, ahogyan lehetett. Vigyáztam a lányokra egy illegális kuplerájban éjszakánként. Csak az volt a dolgom, hogy kitegyem a szűrét annak, aki erőszakoskodik vagy nem fizet. Mire hajnal lett és mehettem haza, undorodtam mindentől, minden áldott éjszaka. A felkelő Nap valamelyik korai kocsmában talált. Délben már támolyogtam haza, egy ismeretlennel megosztott albérletbe. Este ugyanott kártya, majd a kupleráj. Másképpen nem bírtam ki, ez volt az én drog adagom. És per-

sze megjött a kokain is hozzá. Ott, ahol ennyi lány és fizető pasas dolgozik egymáson, mindig előkerül a kábítószer. Senki sem maradhat ki belőle, mert nem tudja elviselni...

-...az előbb azt mondta, hogy az ember attól jobb a kutyánál, hogy tud dönteni magáról...

-...a kuplerájban, droggal a vérében, ember?

-Akkor tehát kutya? Állat? És akkor mi a különbség az ember javára, hisz' erről filozofált?

-Mondom azt is, nyugalom. A kupleráj illegális volt, természetesen feljelentette vagy egy megszegyenült kuncaft, vagy lehet, hogy éppen én dobtam ki az erőszakoskodása miatt. A rendőrség kiszállt éppen éjszaka. Világos volt a helyzet, mindenki büntetést kapott. Engem azonnal kiutasítottak és a határon ki is toloncoltak, mert nem volt munkavállalási engedélyem. Ez egy kutyának a menhely, a végleges rabság. Mert itthon megkaptad a pecsétet örökre. Mi azonban emberek vagyunk, született méltósággal, és mire az ember az orvosi egyetemre kerül, ez az emelkedett emberi méltóság tudatossá is válik benne, mércévé. Már huszonévesen tudja, hogy mindig van választási lehetősége. Hogy ő dönt.

-Visszament az egyetemre?

-Pénz nélkül? Habár nem kaptam börtönbüntetést, a priusz oda volt írva a homlokomra. Szégyenfolt lettem volna. És itt válik az ösztön tudattá. Világosan azt diktálta az ösztönöm, hogy tartsak ki, szerezzek magamnak valamilyen támogatást, mert én orvos akarok lenni. A tudat azonban megszólalt. Azt mondta határozottan, hogy NEM. Nem fogsz Lórikám mások nyakába ülni vagy éppen a fenekében lapulni. Függni, megtévesztésekben és csalódásokban élni, mert a kiábrándulásnak a következő foka halálos adag lenne nekem. Tévedtél, hibáztál, vállald. És fogd fel, mekkora szerencséd volt a rendőrségi razziával. Ha ott maradtál volna, már régen beledöglöttél volna a kábítószerbe, megállíthatatlanul. Most viszont itt állsz egészségben ismét Magyarországon, ahova tarto-

zol. Mi itt a baj? Hogy nincs szállásod? Lesz. Nagy az erdő a város szélén. Az elsők között voltam a 90-es évek elején, akinek a rendszerváltás szabadságot hozott: farönkökből, vastagabb ágakból ügyes kis kalibát építettünk az erdőben. Magam ehhez nem értettem volna, de sorstársból nem volt hiány. Nekem éppen egy Székelyföldről menekült srácot jelölt ki az élet, ügyes volt, ezermester, véletlenül ismertük meg egymást, mert a keze elgennyesedett, én pedig meggyógyítottam. Egyetlen valahonnan lopott baltával és vagy 10 kiló építkezésekről elkunyerált szöggel valóságos kis kunyhót épített, én voltam a segédmunkása. Eltelt azóta két évtized, azóta is itt élünk. Épített hozzá melléképületeket, gondozza a házat és a gyerekeket. Mert mindketten szereztünk magunknak társat, és születtek kicsik is. Őket el akarták venni, de addig jártunk a gyámhivatalba, hogy nevelhetjük őket. Tisztán, naponta, okosan. Én vagyok a tanító bácsi esténként. Uram, mi olyan szabadok vagyunk húsz éve, hogy annál nagyobb nincs is. Nekünk soha nem szólhat bele az életünkbe senki...
-...csak az első hatósági, rendőrségi, erdőgazdálkodási, egészségügyi hatóság, a legelső, amelyik úgy dönt, hogy nem engedi ezt az illegális, vagy értelmetlen és embertelen életmódot. Vagy egy önkormányzat, amely felkínál egy bérlakást, és azonnal mennek be a városba...

-...én ma is bejárok! Minden nap. Mindig találok valamilyen építkezést segéd-munkára, raktárt pakolni, zöldségest válogatni. Kukázni soha! Egy orvos, aki gyógyítani akart, nem markolászhat a szemétben. Délután hatra mindig otthon vagyok. Van elég pénzem, napi ötezer mindig összejön. Ábel, az erdélyi srác nem tud már munkát vállalni, kijött annyi baja, hogy csak otthon tesz-vesz a nőekkel és a gyerekekkel. De nekem kutya bajom. Ötezer forint! Tudja, mi mindenre elég az 6 embernek? Életünk végéig biztonságban élünk.

-Mondom, a hatóság, bármelyik!

-Ez az egyetlen gond. Ha valaki kitalálja, hogy... De sose jöttek felénk. Egy-egy erdész, rendőr messziről megnéz bennünket, de mivel rendet lát a környéken, s mivel nincs a kezében feljelentés károkozásról, visszaélésről, nem okoskodnak. Tudja, mibe kerülne ez az államnak, az önkormányzatnak, hogy ellásson – szállással, étkezéssel, egészségügyi ellátással, iskolákkal – 6 embert? Eszük ágában sincs. Akkor lenne baj, ha kárt okoznánk, feltűnően viselkednénk. De mi nem is vagyunk. Na itt a különbség a kóbor kutyával. Az előbbutóbb kimegy az emberek közé, acsarkodik vagy fenyeget, esetleg csak követi a babakocsit, frászt hozva a szülőre... mi nem látszunk, mi ugyanis ember, és nem állat vagyunk. Tudunk úgy dönteni, ahogyan elvárja tőlünk a társadalom. Amely engedélyezi, hogy lehetünk - ha nem vagyunk.

-Ez az ön orvosi receptje az életre? De hiszen ez örök bújócska! Mert mi van, ha az akták lapozgatása közben valamelyik hivatalban feltűnik, hogy van itt illegálisan, bejelentetlenül...

-...két gyerekkel? Asszonyokkal, akik majd elkezdenek hisztérikusan sírni, ordítani? Székely Ábellel, aki belenéz szótlanul a szemükbe, és úgy fogják érezni, hogy ők is trianoni franciák, románok, miközben azt gajdolja az egész rendszer, hogy a magyarságért él-hal? És még én is megszólalnék. Elmondanám, hogy rendben, kérdezzék ki az 5 és 6 éves gyerekeinket, akik még nem iskoláskorúak, nézzék meg, hogyan írnak, olvasnak és számolnak, hogyan mesélnek egymásnak könyvből. Tudnak ők ilyent nyújtani óvodás korú kicsiknek

-Én azért nagyon is félnék az önök helyében. Nyugdíj, egészségbiztosítás?

-Egy dologban soha nem engedtem. Ha csak egyetlen napra vállaltam is munkát, mindig bejelentettem magamat. Hogy a jövőnk se függjön a hivataloktól. Én kifizetem őket, ők is tegyék nekem.

-Jó, nem félek. Hanem önt féltém. Vagyis félek.

-Ez a különbség köztünk. Én több mint 20 éve a társadalmon és a törvényen kívül élek azon túl, hogy fizetem, amit kell, s mivel ez minden pillanatban így van, fogalmam sincs, hogy mit értenek félelmen azok, akik egész életükben alkalmazkodnak, sorba állnak, megalkudnak, fizetés emelésről álmodnak, Erzsébet-utalványért hálálkodnak, és fogalmuk sincs arról, hogy akik előtt letérdepelnek, azokat ők helyezték oda, ők tartják el a saját erejükkel, pénzüikkel. Mi nem adunk senkinek, és nem kapunk, nem kérünk senkitől. Majd ha a magyar adósság állomány null-szaldós lesz, ha a költségvetés null-szaldós lesz, akkor lesznek ott önök, ahol mi egész életünkben vagyunk: senkinek nem jelentünk terhet, senki nem zsarolhat bennünket - mert nem tartozunk senkinek.

-Félek.

-Féljen is, de ne miattam. Saját maguk miatt. A lelógó fejük és vállaik miatt, a görnyedő testük, a szórtan lelkük miatt. És tudja mit? Jobban látjuk mi innen a

maguk életét, mint gondolnák. Ha valaki belénk akarna rúgni, valamilyen más pénzből élőködő hatás, hivalkodás, okoskodás, azonnal lépnénk...

-...maguk?...

-...és fellármáznánk az egész sajtót. Megvan a mindig hívható telefonszámom. Ne higgye, hogy egy szegény, senkinek nem ártó pára szabadon bántható, ha egyébként békében él. Megmutatnánk a fotósoknak a gyerekeink tiszta, okos arcát, elhívnám őket az építkezésre, ahol – vigyázat!!! - naponta bejelentett módon dolgozom. És megmutatnám nekik az élettársam újra gömbölyödő hasát.

-Ennyit?

-Ne higgye, hogy nem lenne botrány. S ha nem lenne, egyetlen lépést sem mozdulnánk. Ki kellene küldeniük a drága miniszterelnök uruk kiváló, páncélosokkal felszerelt terrorelhárító alakulatait, és nekik ránk kellene rontaniuk, hogy teljes fegyvertárukkal levágják rólunk a szabadság láncait, és tegyék fel ránk a magukét: a jól megfizetett rabságét.

A sose volt doki vidáman kacagott. A szépen összetákolt, nyikorgásmentes ajtón bedugta a fejét egy kis szösz:

-Apu. Éhes vagyok, de anyu rosszul lett favágás közben. Tudod, mocorog a kiscsid...

A nemes ember kutyabőre

A kutyus reggelente óvatosan ébred. Gyanús neki az élet. Lábait maga alá húzza, tekintget minden irányban, csak megszokásból lóg a nyelve, legszívesebben azt is bent hagyná a helyén, csak ne kelljen mozdulnia.

Majd' minden reggel így látom a nagy, öntöttvas kapu bejáratának sarkában. Ugyanaz a pokróc, láthatóan sokkal nagyobb, mint amire szüksége van. Nem sok mondanivalója lehet. Meg sem szólal, nem köszön senkinek, nem is nyüszít, nem vicsorog, ugatni is elfelejtett. Szótlan.

Kis idő után feláll, le s fel járkál néhány métert, lenéz a járda széléről, elvégzi a dolgát a csatorna lefolyójába. Nála békésebb embert nem látni.

Néha, amikor később érkezem az irodába, már nincs ott. Egyszer-egyszer pedig éppen akkor szálltam ki az autóból, amikor láthatóan hosszabb útra in-

dult, kocogni kezdett, majd felgyorsult és eltűnt a sarkon. Gondoskodnia kellett élelemről, vízről, és talán néha belebotlott a gyors szerelmekbe is.

Estefelé mindig megjött a sötétedéssel. Nem beszélt ekkor sem. Lefeküdt a pokrócra. Ott egyetlen pontra fektette a fejét, ott tartotta mozdulatlanul és hosszasan. Érzi, ahogy a gazdája simogatta a fejét csendesedéskor, a hidegben egymásba húzódva.

-Nem zavarhatom el szegényt, bár a lakók mindig sürgetnek – mondja a gondnok. - Milyen jogon tehetném? Enni, inni nem kér, nem piszkít ide. Nyilván bejárja minden nap ugyanazokat a helyeket, lassan él és megfontol mindent: tévedni nem szabad, mert büntetéssel, veréssel járna.

A gondnok elmeséli, hogy a gazda éveken át megtette a nagy köröket ugyanazokon a helyeken a Duna másik oldalán, a gazdagabb negyedben. Bejárta. Most már nem indul sehova. Fél éve meghalt.

Itt maradt azonban a kutyájában. A buksi azóta is lefekszik a gazdájával, követi napi, begyakorlott útján, beszerzi a szükségeset. Nem bánt senkit, soha nem ugat fél éve – azelőtt vidáman csaholt. És amikor lehajtja a fejét ugyanarra a pontra a pokrócon, akkor kidugja a nyelvét és nyalogatja a helyet, ahol a gazda keze nyugodott esténként. A kutya ugyan megnémult, de semmit sem felejt. Hordja magában gazdája minden mozdulatát, s ez így lesz addig, míg meg nem tér hozzá. Büszkén, néma méltósággal viseli, hogy a gazdi bebújt az ő bőrébe.

-Inkább én megyek el innen, de el nem kergetem soha – súgja a gondnok nagy titkosan.

Isten a saját háta mögött

Annyira a város szélén áll a kicsi viskó, hogy az utcák nem is érnek el oda. Régen szerszámosnak használta egy tehetős földműves gazda, jogszerűen megengedte a családnak, hogy beköltözzenek, még fel is javította egy kicsit, hogy ne ázzon be, a szél ne fújjon át rajta. És hogy tovább tartson - neki egyébként már nem kell soha -, bevakoltatta a fadeszka oldalakat, be is festette. Szép lett.

Az anyának nem kellett messzire menni dolgozni. Amerre a szem ellát, szántóföldek, kertek, fóliasátrak és üvegházak. Annyi munka van, hogy amíg él, el-tart. Még télen is átgázol a földeken és trágyázást, palántagondozást vállal a melegházakban. Négy gyermeke biztonságban él a húsz négyzetméteren, még soha nem fordult elő, hogy ne legyen fa télre, elvermelve zöldség.

-Ilyen szép karácsonyfánk még soha nem volt! - csillog a kislány, Irénke szemé.

-Dehogynem, a mienk mindig szép - okoskodik a bátyja, aki soha nem hagy-ná, hogy a húgának igaza legyen. Nevetnek mindketten, így szokták meg. Más-hol bántás lenne, itt testvéri igazságszótás.

-És az ajándékok is, anyu! Honnan volt pénzed?

-Pénz mindig van, csak le kell hajolni érte - ropogtatja meg a gerincét anyu, aki - szenteste ide vagy oda - ma is dolgozott a káposztasavanyító üzemben. - Vár-jatok még egy percet, mindjárt meggyújtom a gyertyákat. - Szégyenli, hogy a két kislánynak csak színes ceruzákat tudott venni, fiának pedig zseblámpát, de láthatóan nagy sikert aratott ezzel is. Neki nem kellett semmi, zavarta volna, az ő öröme kis gyerek kora óta az, ha adhat.

-Anyu! Anyuka! Apu mikor jön?

-Hamarosan, kislányom, itt lesz ő is, ne félj.

-De mikor?

-Akkor nagy és igazi az öröm, ha sokáig várunk rá.

-Tavaly is ezt mondtad, ugyanitt, a karácsonyfa alatt - kesereg a fiú, Tomi. Ő már érténé, de nem akarja.

-Apu nélkül nem ünnep a karácsony!

-Dehogynem, hiszen karácsonyfánk mindig van, apu pedig még nem volt soha itt - igazítja ki húgát Irénke.

A levegő egy pillanatra lefagy, anyu megfordul, fát akar tenni a tűzre, hogy ne lássanak semmit az arcából. Fa azonban nincs bent, kénytelen visszanézni a gyerekekre. Tanácstalan tekintetek. Irénke mit is mondott?

-Nincs is apánk? - suttogja Tomi.

-De van, dehogy nincs. Apa nélkül éppúgy nincs gyerek, mint anya nélkül.

-Lassan 10 éves leszek, anyu, a lányok is 5 és 7 évesek. Mindig azt mondd, hamarosan itt lesz. Ki lesz itt? Nekünk nincs is apánk! - csattan fel Tomi, és maga is riadtan néz két húgára, hiszen nyilván nagyon megbántotta őket. Bizony. A két kicsi szemében megjelennek a könnyek, morzsolgatják.

-De van, te ezt rosszul tudod, Tomi, és igazságtalan vagy. Anyu megmondta, hogy van, és hogy jön, és itt lesz majd velünk mindig.

Anyu már nincs bent, mégis kell az a fa. Hogyan magyarázza el a gyerekeknek, hogy egyszerre több apa is van, talán nem is csak három, és ő sem tudja, melyik kitől? Hány évnek kell még eltelnie, hogy megértesse, mire kényszerült sok éven át az utak mentén, hol ez, hol az volt a rabtartója, s ki tudja, ők-e az apa, vagy a sok “vendég”, akivel “munkába kellett mennie” a bokrok alá? És mikor fogják megérteni, hogy ez nem baj. Mert egyszer, egy egész évtizeddel ezelőtt eljött az ő Istene, akivel soha nem foglalkozott, akiben nem hitt... és amikor Tomi megszületett, a hóna alá kapta a kórházban a gyereket, és ment, vonatról buszra, szekérről stoppolni, míg végül olyan messze jutott, hogy hihette: itt soha senki meg nem találja. A két kislányát már nem rabszolgaként szülte. Neki is kellett néha öröm. De már nem pénzért. Hanem ellágyulásból. Aki jött és megtetszett neki, azzal. Talán sejti is, hogy ki lehet az apjuk. De azt mégsem teheti meg, hogy Tominak nincs, nekik meg igen. Jobb ez így. Várnak még néhány évet, és akkor a fa alá teszi az igazságot.

Illetve nem is. Mégis kell a fa a tűzre, bemegy, és amikor jó meleg lesz, elmeséli az egész életét, tartson akár hajnalig is. Holnap korán indul a gazda pincészetébe hordókat mosni. Valahogyan meg kell hálálni neki ezt az örök ottont. Nem várják el tőle, de az ember nem lehet adós. Apa is lett a gazda?

KÖNYVEIM CÍMJEGYZÉKE

Gubcsi Lajos Országos Széchényi Könyvtár Magyar Elektronikus Könyvtárában megjelent albumai, könyvei

Gubcsi Lajos: Járdaszegély, árva szegény
<http://mek.oszk.hu/16400/16416>

Gubcsi Lajos: 10 éves király trónol, 1516 - 13 ördögi év, 3. kötet
<http://mek.oszk.hu/15000/15089>

Gubcsi Lajos: Koronánk a nászajándék, 1515 – 13 ördögi év, 2. kötet
<http://mek.oszk.hu/15000/15079>

Gubcsi Lajos: Magyar pokol, 1514 – 13 ördögi év, 1. kötet
<http://mek.oszk.hu/12200/12297>

Gubcsi Lajos: Február – havi ciklus
<http://mek.oszk.hu/15000/15005>

Gubcsi Lajos: Jut eszembe... ami kimaradt
<http://mek.oszk.hu/12500/12529>

Gubcsi Lajos: Hazudj, s a bíró is megsegít – Jus gladii
Egy karaktergyilkosság története
<http://mek.oszk.hu/10400/10408/>

Gubcsi Lajos: Félvörös Félhérosz
<http://mek.oszk.hu/13600/13662>

Gubcsi Lajos: Mr. 52 fok
<http://mek.oszk.hu/13700/13727>

Gubcsi Lajos: Bezár
<http://mek.oszk.hu/13900/13930/>

Gubcsi Lajos: JANUÁR – havi ciklus
<http://mek.oszk.hu/13600/13661>

Gubcsi Lajos: Kórpótlási jogüvérek - Szociokrimi
<http://mek.oszk.hu/12200/12291/>

Gubcsi Lajos: Leányálom
<http://mek.oszk.hu/12500/12519>

Gubcsi Lajos: 13 ördögi év – A máglyától Mohácsig
<http://mek.oszk.hu/12500/12518>

Gubcsi Lajos: 1514 – Magyar pokol (opera és rockdráma librettója)
<http://mek.oszk.hu/12300/12381/>

Gubcsi Lajos: A Magyar Művészetért – 25 éves gyermekem
<http://mek.oszk.hu/11200/11262/>

Gubcsi Lajos: Nyitott boríték
<http://mek.oszk.hu/10900/10946/>

Gubcsi Lajos: Őseink, gyermekeink
<http://mek.oszk.hu/10400/10409/>

Gubcsi Lajos: Felnőtt állatmesék
<http://mek.oszk.hu/10400/10407/>

Gubcsi Lajos: Hú szó, háborgó
<http://mek.oszk.hu/10400/10410/>

Gubcsi Lajos: Legényregény
<http://mek.oszk.hu/08600/08677>

Gubcsi Lajos: Korom Magyarország fölött - 2004-2010
<http://mek.oszk.hu/08400/08497/>

Gubcsi Lajos: Elég lett, ELÉGETT
<http://mek.oszk.hu/07700/07792/>

Gubcsi Lajos: Egy kun Budán és Pesten
<http://mek.oszk.hu/07700/07793/>

Gubcsi Lajos: Elég, ami ELÉG
<http://mek.oszk.hu/06600/06608/>

Gubcsi Lajos: IV. Üzenet Erdélyből
<http://mek.oszk.hu/03400/03498>

Gubcsi Lajos: Dallam az éjben
<http://mek.oszk.hu/05700/05773/>

Gubcsi Lajos: Ajánlott – Levelek Orbán Viktornak (részletek)
<http://mek.oszk.hu/05800/05833/>

Gubcsi Lajos: III. Üzenet a végekről – Délvidék
<http://mek.oszk.hu/03400/03497>

Gubcsi Lajos: A szabadság népe
<http://mek.oszk.hu/03400/03496>

Gubcsi Lajos: Az ég felé...
<http://mek.oszk.hu/03400/03499>

Gubcsi Lajos: Summa - 55 évem ha ha 110 lesz - Lírai regény
<http://www.mek.oszk.hu/02400/02426/>

Gubcsi Lajos - Gubcsi Anikó: A csillagokban Bubik István.
<http://www.mek.oszk.hu/02300/02355>

Gubcsi Lajos: I. Üzenet a végekről – Felvidék
<http://www.mek.oszk.hu/01900/01950>

Gubcsi Lajos: II. Üzenet a végekről – Kárpátalja
<http://www.mek.oszk.hu/02300/02324>

Gubcsi Lajos: Üzenet Erdélyből
<http://www.mek.oszk.hu/01600/01651>

Gubcsi Lajos: Az élet túlsó oldala
<http://www.mek.oszk.hu/01900/01947/>

Gubcsi Lajos: Jó kedvedben teremtettél...
<http://mek.oszk.hu/02500/02576>

Gubcsi Lajos: Istentelenül
<http://mek.oszk.hu/02500/02575>

Gubcsi Lajos: Haza szerelem
<http://mek.oszk.hu/02500/02574>

Gubcsi Anikó-Gubcsi Lajos: Aranykönyv - A Magyar Művészetért
<http://www.mek.oszk.hu/01700/01741>

Gubcsi Lajos: Posztumusz
<http://mek.oszk.hu/02700/02785>

Gubcsi Lajos: Magyar parasztság a Kárpát-medencében
<http://mek.oszk.hu/02500/02577>

Gubcsi Lajos: Valaki dobog a szívemen
<http://mek.oszk.hu/02500/02573>

Gubcsi Lajos: Szem, fényvesztés
<http://mek.oszk.hu/02500/02578>

Gubcsi Lajos: A kommunikáció napja
<http://www.mek.oszk.hu/00100/00141>

Gubcsi Lajos: 4 nap, amely megrengette az országot 1989
<http://www.mek.oszk.hu/01500/01508>

Gubcsi Lajos: Four days that shook Hungary 1989
<http://mek.oszk.hu/14600/14621/>

Gubcsi Lajos: After the Bargain 1988
<http://mek.oszk.hu/15000/15006>

Gubcsi Lajos: Rész a Nagyfalon – Kína 1987
<http://mek.oszk.hu/14600/14607/>

Gubcsi Lajos-Tarafás Imre: Das unsichtbare Geld
<http://mek.oszk.hu/14600/14618/>

Gubcsi Lajos-Tarafás Imre: A láthatatlan pénz
<http://www.mek.oszk.hu/02400/02442/>

Gubcsi Lajos szerkesztésében megjelent könyvek:

1000-1100 years ago – Hungary in the Carpathian Basin
<http://mek.oszk.hu/09100/09132>

1000-1100 évvel ezelőtt – Magyarország a Kárpát-medencében
<http://mek.oszk.hu/09100/09186>

From the Noon Bell to the Lads of Pest
<http://mek.oszk.hu/09400/09426>

A déli harangszótól a pesti srácokig

Gubcsi Lajos: For the Homeland onto Death

Gubcsi Lajos: A hazáért mindhalálig

Zenés művek:

Gubcsi Lajos – Benkő László: Ismét Vereckénél – Rákóczi ballada

-DVD: http://video.amm-gubcsi.hu/Ismet_Vereckenel.mpg

-CD: <http://www.amm-gubcsi.hu/cikk/1180/benko--gubcsi---ismet-vereckenel>

Ökrös Csaba – Gubcsi Lajos: 1514 – Magyar pokol (opera librettó szövege)
<http://mek.oszk.hu/12300/12381/>

Gubcsi Lajos-Nagy Tivadar-Role együttes: Dózsa – 1514, rockdráma

